

Kurzelów
(Woj. Świętokrzyskie)

**Kościół pw.
Wniebowzięcia NMP**

KURZELÓW - GRÓD GALLUSA

PARAFIA WNEBOWZIĘCIA NMP

Jest najstarszą parafią w powiecie wrocławskim. W okresie przedrobowym i do końca lat siedemdziesiątych XIX wieku była też największą placówką duszpasterską na tym terenie. Utworzona została w XII wieku, ale nie wiadomo dokładnie przez kogo i w którym roku. Sądząc po późniejszych przekazach, niewykluczone, że istnieje od roku 1186 i zaledwie swoje powstanie arcybiskupowi Jakubowi ze Żnina.

Głównym ośrodkiem tej parafii był położony w centrum Kurzelowa drewniany kościół pod wezwaniem św. Wojciecha. Z czasem, może z końcem XII lub w połowie XIII wieku, nadano mu tytuł kolegiaty, co wiązało się z utworzeniem kapituły kolegiackiej, założonej na wzór kapituł katedralnych z grupą prałatów i kanoników. Być może wtedy też kurzelowska kolegiata otrzymała wezwanie Wniebowzięcia NMP. Kapituła kolegiacka w Kurzelowie przetrwała do roku 1819.

Od połowy XIV wieku parafia w Kurzelowie posiadała murywany kościół, którego fundatorem był arcybiskup Jarosław Bogoria Skotnicki. Świątynia wzniesiona została w stylu gotyckim i mimo kilkakrotnych kapitałnych remontów zachowała dawny styl do dziś. Po wybudowaniu nowej świątyni, arcybiskup Skotnicki polecił wyburzyć stary kościół św. Wojciecha, czego jednak nie uczyniono. Być może, dlatego, że zgodnie w ówczesnej praktyce, kiedy czynny był ten kościół, chowano przy nim zmarłych. Później zmieniono go na kaplicę cmentarną i musiał być z czasem remontowany, bo dotrwał do końca XVII wieku. Rozebrano go dopiero po wycieczeniu nowego cmentarza parafialnego istniejącego do chwili obecnej. Cmentarz ten założono w roku 1791 na niewielkim wzgórzu tuż za miastem, przy drewnianej kaplicy pod wezwaniem św. Anny. Do ogrodzenia tego obiektu posłużono się właśnie drewnem z kościoła św. Wojciecha.

Ważnymi etapami w dziejach tej parafii było nie tylko wspomniane nadanie tamtejszemu kościołowi tytułu kolegiaty, ale i ustanowienie we wczesnym średniowieczu dekanatu kurzelowskiego, który przetrwał do roku 1867 oraz nadanie samemu Kurzelowowi praw miejskich w roku 1285, które posłał do roku 1869. Ranga tej parafii wzrosła jeszcze bardziej po roku 1306, kiedy Kurzelów stał się siedzibą Archidjakołatu Kurzelowskiego.

W roku 1390 przy parafii erygowano szkołę kolegiacką, czynną do schyłku XVIII wieku.

Jak odł parafii o rodowódzie wczesnośredniowiecznym, tak i tą rozrastała się w miarę powstawania

w sąsiedztwie nowych wsi.

Przebieg tego procesu w odniesieniu do omawianej placówki jest obecnie trudny do odtworzenia. Wypada więc ogólnie odnotować, że w czasie Rzeczypospolitej szlacheckiej do parafii tej, oprócz Kurzelowa, należały Danków, Jedzowice, Modrzew, Komparzów, Kluczewsko, Półkowice, Ciemiejski, Brzeście, Międzyzlesie, Gołcienin, Słpica, Półkowice, Rudniki, Kudnica, Obławy. Warto podkreślić, że ponad połowa z tych miejscowości do rozbiorów Polski była własnością arcybiskupów gnieźnieńskich.

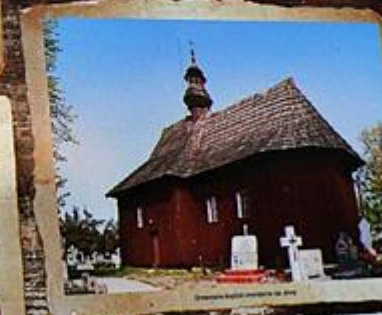
Z wymienionych wiosek Modrzew przestał istnieć w pierwszej połowie XVI stulecia. Na początku XIX wieku do parafii Kluczewsko przeszła Półkowice, a jeszcze wcześniej do parafii Januszewice należąca tu w drugiej połowie XVII wieku Brzeście i Kluczewsko.

Z południowo-zachodniej, najdalej oddalonej od kościoła części parafii w roku 1937 utworzona została parafia w Obławach, do której przyłączono m.in. Półkowice i Rudniki. Natomiast na początku XX wieku obok Dankowa wznosił nowy Danków zwany Dankowem Małym. Do 1948 roku był on w parafii kurzelowskiej. W roku 2003 wieś Ciemiejski, dysponująca własną kaplicą włączona została do parafii Kluczewsko.

Obecnie parafię Kurzelów, nie licząc mniejszych przysiółków, tworzą obok Kurzelowa następujące wioski: Danków Duży, Gołcienin, Jedzowice, Komparzów, Międzyzlesie, Słpica Duża, Słpica Mała, Wymysłów.

W dawnych wiekach parafia kurzelowska liczyła od kilkuset do tysiąca osób. Wzrost liczby wiernych zaznaczył się dopiero w XIX wieku. W roku 1868 parafia liczyła 3300 osób. W roku 1909 - 4066, w 1918 - 4380, a tuż przed II wojną światową 4527. W 2010 roku w parafii zamieszkiwało około 2600 wiernych.

Przez parafię kurzelowską, której dzieje obejmują już ponad 860 lat, przewinęła się duża grupa pracujących tu księży. O wielu z nich nie zachowały się żadne wiadomości i nie znamy nawet ich nazwisk, ale i tak nie sposób wymienić tych pozostałych, choćby tylko tych najbardziej zasłużonych. Należą natomiast odnotować, że pisze o nich pracujący tu od roku 1985 obecny proboszcz parafii ksiądz Daniel Wojciechowski w pracy *Parafia w Kurzelowie. Historyczno - pastoralny zakres dzieł*, Kielce 1997. Wybitnym kurzelowianom poświęcił ks. Wojciechowski książkę „Dynastia” Kurzelowców w dziejach Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kurzelów - Kielce 2001.

zdjęcia: **Jan Nitecki**
zdjęcie w czerwonej obwódce zapożyczono z:
<http://wmzw.plenerownia.com/uploads/imge/55/img4.jpg>